

כוס של ברכה ב'

נתיבי עם ס"ה {של אבן העזר}

על המנהג לשבור כוס בעת טכס שבע הברכות לומדים מן ההגה לשולחן ערוך, **אבן העזר**, סימן ס"ה: "ויש מקומות שנהגו לשבור כוס אחר שבע ברכות. וזהו מנהג נוהג במדינות אלו שהחתן שובר הכלי, שמברכין עליו ברכת אירוסין, וכל מקום לפי מנהגו."

נתיבי עם מוסיף: "וכן כתב הבית יוסף משם הכלבו שפשט המנהג לשבור הכוס אחר שבע ברכות וכן מנהגנו עכשו בירושלים, ולא כנוהגים לשברו אחר הקידושין, ובדבר כוס זו ראיתי שערוריה שמביאים כוס שבורה או נורה מקולקלת שאינה דולקת עוד ובכדי שלא ירגישו בה מעטיפים אותה בנייר, ולכן מצאתי לנכון להעתיק מה שהביא גאוני ארץ המשנה ברורה, כתב בסימן תק"ט סעיף קטן ט' וזה לשונו: "צריך להיות הכוס שלם". **והשדי חמד**, במערכת חתן וכלה אות ב', כתב משם גדול שחרה אפו במביאים כוס שבור או סדוק ופגום **לשברו** ושהרעיש על זה."

ללמדנו שמנהג שיש בו טעם לפגם צריך למחות נגדו ומכיוון שהחופות נערכות בזמננו רק על ידי רבנים מוסמכים וצייתנים לדבר תורה, קל להורות להם למנוע מנהג פגום, כי בידם האמונה הדבר

הגיעני כתב יד בן כמאתיים שנה של הגדה של פסח, שבדרך אגב מובא שם גם נוסח הקידושין. ובאשר לכוס הנשברת נאמר: לאחר שבע הברכות אומרים ומכריזים: הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו. ולאחריו ירבו שמחות בישראל וינוסו אנחות ולאחריו טועם המברך ונותן לחתן ולכלה. ושופך היין על הקרקע ושובר את הכוס לזכר חורבן הבית. אנו לומדים איפוא שהחתן מצטער על החורבן ואינו מסוגל לגמור את השתיה ושובר את הכוס שבידו. ולא כנהוג היום להניח למרגלותיו של החתן כוס עטופה ומוגנת, שמא יזיקו רסיסיה. ועל אף ההצהרה ה"חגיגית" של אם אשכחך ירושלים וכו'... פורץ הקהל בצווחות של שמחה ומזל טוב וקולות לולולויות לכבוד ההצלחה של עקב החתן שנפצה את הכוס. התרענו לעיל על המנהג חסר הטעם הזה. ולפלא ראינו שרבנים מצפון אפריקה נתנו טעם לצווחות השמחה באמרם שניפוץ הכוס הוא נגד עין הרע. וזאת כנראה בהשפעת מנהגם של היוונים הנוהגים לנפץ כל צלחת שלמה בטברנות שלהם, הן מול עין

הרע והן לשם סגולה של פריה ורביה רבתי. אם בקשותיהם היו מתק בלות לא יון היו אלא לסיין דמו...

השולחן ערוך בסימן ס"ב מורה שצריך, שצריך לברך ברכת חתנים בבית החתן קודם נשואין והן שש ברכות. ואם ש שם יין, מביא כוס יין ומברך על היין תחלה, ומסדר את כולם על הכוס ונמצא מברך שבע ברכות.

נתיבי עם מציין שאת ברכת "אשר ברא" מברכים אותה על כוס של ברכת המזון, בתחלה בורא פרי הגפן ואחר כך אשר ברא. ובאשר לכוס של ברכת המזון, מציין שיש אומרים שאין לומר שבע ברכות על כוס של ברכת המזון אלא מביא כוס אחרת ואומר עליה שבע ברכות וחוזר ולוקח כוס של ברכת המזון ואומר עליה בורא פרי הגפן... ומנהגנו בירושלים שהמברך ברכת המזון אחרי שגומר ברכת המזון שותק ואיש אחר מברך ברכת חתנים... ומערבים היין של שתי הכוסות שזה שופך מכוסו לכוס של מי שברך השש ברכות והוא זר ושופך לכוסו של מברך ברכת המזון ושותים כל אחד מכוסו רביעית.

השולחן ערוך בסימן ק"ע, **אור החיים** בסעיף ט"ז: לא ישתה מהכוס ויתן לחבירו, מפני סכנת נפשות. **נתיבי עם** מזכיר את מסדרי החתונות ש"נוהגים עכשו כמנהג האשכנזים, שהובא **בשדי חמד** (מערכת ברכות), שהמברך לא טועם מהכוס, כי אם החתן והכלה, מטעם זה שנמנעים מלשתות; אם יטעם המברך מהכוס בתחילה. ובירושלים היה נהוג שהמברך שותה ממנו רביעית ומברך ברכה אחרונה. ומרן כתב דחייב ברכה אחרונה על היין ספק אם על כזית או על רביעית ולכן פסק בכוס של ברכת המזון שישתה רביעית שלם וקל וחומר לכוס של ברכה, שנהוג בכל מקום. ואם כן מנהג ירושלים הא מיוסד על פי ההלכה. **בתלמוד** (על פי **התשב"ץ**) לא נזכרת כוס על המילה ולא בברכת אירוסין ונשואין ופדיון הבן... כתבו **התוספות** שאם יש מילה בט' באב או ביום הכפורים, שמטעימו לתינוק וכן כתבו **הגאונים** שמטעימו ליולדת, כמו שנהגו בקידוש והבדלה בבית הכנסת. **הרמב"ם** פוסק: "לכן אין מביאין כוס כלל באלו הימים. "לא נראה שכך נקבע כי "מבין ריסי כתבו של **שדי חמד** ניכר שמנהג ירושלים שהמברך טועם הוא עדיף טפי."

ובברכת לחיים עם כוס של ברכה נפרד ופנינו לקראת חג החנוכה, חג הנצחון וחג האור, עם ספינג'ו/או סופגניה נשמח את לבנו וקרבונו. אהוד